

FACTSHEET

W.J.H. (Pim) Mulier (1865 – 1954)

Het is dit jaar 150 jaar geleden dat Pim Mulier werd geboren. Door terug te blikken op het leven van deze veelzijdige sportpionier, een van de voornaamste wegbereiders van de Nederlandse sport, belicht het Mulier Instituut in dit factsheet de ontstaansgeschiedenis van de moderne sport in Nederland.

Ook op latere leeftijd was Pim Mulier aanwezig bij tal van sportevenementen, zoals op de foto boven waar hij in 1929 het 50-jarige jubileum van de Koninklijke HFC aftrapt, de club die hij heeft opgericht.

Pim Muliers 150e geboortejaar

De rol van Pim Mulier in de Nederlandse sport

Factsheet 2015/1

mulier instituut

Colofon

Februari 2015

Redactie
Fons Kemper
Daniël Rewijk

Introductie

Pim Mulier, voluit Willem Johan Herman Mulier, werd op 10 maart 1865 in het Friese plaatsje Witmarsum geboren. Pim groeide op in een welgesteld gezin en verhuisde op 2-jarige leeftijd naar Haarlem. Zijn vader richtte daar al snel de *Vereeniging IJclub voor Haarlem en Omstreken* op en stuurde Pim al op 4-jarige leeftijd het ijs op om hem te leren schaatsen.

Van jongs af aan was Pim door sport gefascineerd. Hij sportte zelf veel en graag en ontwikkelde zich tot een allround atleet die in verschillende sporten als voetbal, schaatsen, hardlopen, fietsen en cricket in de nationale top meedraaide. Minstens zo belangrijk voor de sport waren zijn prestaties op het organisatorische en bestuurlijke vlak. Zijn zienswijzen waren bepalend voor de tijd waarin de georganiseerde sport zich ontwikkelde. Als medeoprichter van het tijdschrift *Het Sportblad* creëerde hij daarvoor een eigen spreekbuis. Van zijn hand verschenen drie invloedrijke boeken op sportgebied: *Wintersport*, *Athletiek en Voetbal en Cricket*.

De veelzijdigheid van Pim Mulier uitte zich niet alleen in de sport, maar ook op andere maatschappelijke terreinen. Hij vertrok in 1899 naar Nederlands-Indië waar hij bijna vijf jaar hoofdredacteur was van de *Deli Courant*. Op journalistiek gebied beschikte hij over een scherpe blik en vaardige pen. Onder het pseudoniem Pim Pernel schreef hij later reisverhalen, belletrie en krantencolumns. Met een tekenpen was hij, zoals blijkt uit de vele illustraties bij zijn eigen publicaties, ook heel vaardig. Daarnaast legde Mulier bij zijn Haagse villa een indrukwekkende botanische tuin aan, waar zelfs studenten uit Wageningen op af kwamen, en was hij een fervent verzamelaar van antiek glas. Zijn uitgebreide collectie liet hij na aan het Haags Gemeente Museum. Voor zijn verdiensten in de sport werden hem verschillende erefuncties toegekend. Hij werd onder meer onderscheiden tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Al deze aspecten maken Pim Mulier tot een opmerkelijk persoon en een ware pionier voor de Nederlandse sport. Pim Mulier overleed op 12 april 1954 op 89-jarige leeftijd in Den Haag.

Haarlemsche Athletiek Club 'De Damiaatjes', omstreeks 1892. In het midden met sjerp en pet zit voorzitter Pim Mulier. In deze club werd aan verschillende sporten gedaan zoals schaatsen, wielrennen, hardlopen en voetballen. De leden lieten zich vroeger graag met al hun medailles opgespeld fotograferen.

Pim Mulier als sporter

Pim was een ware sportomnivoor. Als het kon, was hij op het ijs te vinden. In 1890, Pim was toen 25 jaar, volbracht hij een schaatstocht langs de elf Friese steden in 12 uur en 55 minuten, lange tijd een officieus record. Dit bracht hem tot het initiatief voor de eerste georganiseerde Elfstedentocht in 1909. Zijn sportmenu omvatte veel meer sporten: voetbal, rugby, bandy (voorloper van ijshockey), fietsen, cricket, tennis en atletiek. Pim trainde in 1885 net zolang tot hij de afstand tussen de Haarlemmer Poort in Amsterdam en de Amsterdamse Poort in Haarlem (ruim 16 kilometer) binnen het uur kon afleggen. Tijdens de eerste officiële atletiekwedstrijden in ons land in 1891 werd hij op de kwart mijl Nederlands kampioen. Naast schaatsen en hardlopen voetbalde Pim lang in de Haarlemsche Football Club (HFC), door hem en zijn jeugdige vrienden opgericht. Hij speelde twee keer mee met het 'bondselftal', zoals het Nederlands elftal tot 1905 heette. Tot op hoge leeftijd stond Pim nog in of naast het sportveld.

Pim Mulier als organisator en bestuurder

Vooral zijn initiatieven binnen de georganiseerde sport hebben Pim Mulier betekenisvol gemaakt voor de sport in Nederland. Als veertienjarige schooljongen gaf hij in 1879 de aanzet tot de oprichting van de oudste nu nog bestaande voetbalvereniging in Nederland: de inmiddels Koninklijke HFC. Pim schreef een brief naar de burgemeester van Haarlem om toestemming te vragen voor het gebruik van een weiland om daar met zijn 'club' *football* te mogen spelen. Dit initiatief was voor die tijd een primeur voor de voetbalsport. Pim stond in 1886 aan de basis van de eerste 'officiële' atletiekwedstrijd in ons land. Het kon dan bijna ook niet anders dat hij de eerste voorzitter werd van de Nederlandse Voetbal en Athletiek Bond (NVAB) die in 1889 werd opgericht. Mulier leidde de NVAB bijna drie jaar. In diezelfde periode was hij ook nog enige tijd voorzitter van de Nederlandsche Cricketbond. Toen de NVAB in september 1895 uiteen viel en alleen de voetbalbond als NVB verder ging, werd in 1896 op aandringen van Pim de Nederlandsche Athletiek Bond (NAB) opgericht. In zijn latere leven werd Mulier regelmatig gevraagd om als interim-voorzitter bij diverse sportbonden op te treden.

In 1892 zat Pim Mulier, als groot schaatsliefhebber, aan tafel bij de oprichting van de Internationale Schaatsunie (ISU). Hij werd tot eerste voorzitter gekozen. Tijdens de oprichting van de ISU werden vaste schaatsafstanden vastgesteld zodat een internationale competitie mogelijk was. Zo kwam het dat het eerste officiële wereldkampioenschap schaatsen - over vier afstanden - in Amsterdam op de ijsbaan achter het Rijksmuseum werd georganiseerd. Daarnaast heeft Pim veel betekend voor het organiseren van evenementen binnen verschillende sporten. De Elfstedenschaatstocht in Friesland en de Vierdaagse wandelmarsen in Nijmegen, die momenteel tot de grootste sportevenementen van Nederland behoren, zijn daar voorbeelden van.

Toen de Nederlandse Bond voor Lichamelijke Opvoeding (NBvLO) in 1908 als eerste nationale overkoepelende sportorganisatie werd opgericht, was Pim Mulier als vertegenwoordiger van de sport daar natuurlijk bij betrokken. Hij werd de eerste secretaris van die bond.

Pim is vanwege zijn inzet als bestuurder en organisator vaak onderscheiden. Hij werd benoemd tot erelid of erevoorzitter van diverse verenigingen en bonden in voetbal, atletiek, schaatsen, kaatsen en cricket. Op basis van deze en andere verdiensten werd hij onder meer benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, tot ereburger van de gemeente Wonseradeel - waaronder zijn geboorteplaats Witmarsum valt - en ontving hij een van de eerste Zilveren Anjers van het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Een tekening van Pim Mulier uit 1919 waarin hij 'het verkapte professionalisme' in de sport aan de kaak stelt. Een verschijnsel dat hij zijn leven lang heeft bestreden.

Pim Mulier als schrijver en tekenaar

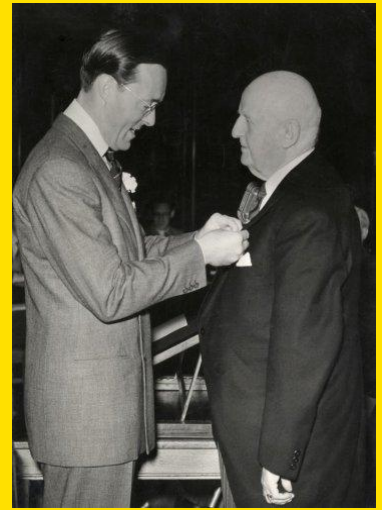
Naast zelf sporten en organiseren van de sport, schreef Pim ook veel over sport. Zo richtte hij in 1888 *Het Sportblad* op. Dit was een voor die tijd modern tijdschrift, dat werd gedragen door dertig verenigingen. In dit tijdschrift zocht Pim steun voor het oprichten van een nieuwe sportbond. Dat lukte en in 1889 ontstond de Nederlandsche Voetbal en Athletiek Bond. Verder publiceerde hij aan het einde van de 19de eeuw drie invloedrijke boeken over sport: *Wintersport* (1893), *Athletiek en Voetbal* (1894) en *Cricket* (1897). Door zijn goede afkomst hoefde Pim niet te werken om in zijn levensonderhoud te voorzien. Feitelijk heeft hij slechts één betaalde baan gehad. Van 1899 tot 1905 was Pim hoofdredacteur van de *Deli Courant* in Nederlands-Indië. Pim Mulier heeft niet alleen veel over sport gepubliceerd. Onder het pseudoniem Pim Pernel schreef hij verschillende andere boeken en had hij rubrieken in onder meer het *Handelsblad* en *Het Vaderland*. Daarin toonde hij zich een columnist met een vaardige pen. Het liefst illustreerde hij zijn stukken en boeken zelf. De vaak cartooneske stijl van tekenen was geïnspireerd op de tekenaars van het beroemde Engelse satirische tijdschrift *Punch*.

Pim Muliers sportvisie

Pim is altijd een tegenstander van de vermenging van beroeps- en amateursport geweest. Eind 19^e en ook begin 20^e eeuw was het niet ongewoon dat sporters geld of kostbaarheden voor het winnen van een wedstrijd kregen. Vooral bij het kortebaanschaatsen en hardzeilen was dat het geval. Deze prijzen waren voor boeren, arbeiders en schippers een welkome aanvulling op hun karige inkomen. Mulier vond dat sport moest worden beoefend om de sport zelf en niet voor het gewin. De 'ware' sport werd door amateurs of liefhebbers, bedreven. Pim Mulier stond pal voor het principe van 'fair play'. Hij vond dat het spel eerlijk moest verlopen door de regels en sportief gedrag in acht te nemen. Later blikte hij geregeld terug naar de beginjaren van de sport, die zich volgens hem kenmerkten door minder spelverruwing, meer respect en een sportievere instelling van de beoefenaar.

Chronologisch overzicht

- 10 maart 1865, Pim Mulier wordt geboren in Witmarsum, Friesland
- 1879, op 14-jarige leeftijd richt hij de eerste voetbalvereniging, de Haarlemsche Football Club, op
- 1882, tijdens zijn studietijd in Engeland maakt Pim o.a. kennis met *association football*, het voetbal van nu
- 1885, medeoprichter van de Haarlemsche Lawn Tennis Club
- 1888, oprichter van het tijdschrift *Het Sportblad*
- 1889, oprichter en eerste voorzitter van de Nederlandsche Voetbal en Athletiek Bond
- 1890, Pim rijdt individueel een Elfstedentocht in de recordtijd van 12:55 uur
- 1891, Nederlands kampioen op de ¼ mijl, tijdens de eerste nationale atletiekwedstrijden van de NVAB
- 1892, medeoprichter en eerste voorzitter van de Internationale Schaats Unie (ISU)
- 1893-1897, publicatie van de sportboeken *Wintersport* (1893), *Athletiek en Voetbal* (1894) en *Cricket* (1897)
- 1896, betrokken bij de oprichting van de Nederlandsche Athletiek Bond
- 1898, aanbieder namens de Nederlandse sport van het *Sportalbum 1898* bij de inhuldiging van Koningin Wilhelmina
- 1899 - 1905, verblijf in Nederlands-Indië als hoofdredacteur van de *Deli Courant*
- 1908, als sportvertegenwoordiger betrokken bij de oprichting van de eerste nationale koepel: NBvLO
- 1909, initiatiefnemer van de eerste Elfstedentocht schaatswedstrijd
- 1909, initiatiefnemer van de eerste Vierdaagse Afstandsmarsen van de NBvLO
- 1917, rijdt als 51-jarige de derde Elfstedentocht uit
- 1940, benoeming tot Ridder in de Orde van de Nederlandsche Leeuw
- 1950, ereburger van de gemeente Wonseradeel
- 12 april 1954, Pim Mulier overlijdt in Den Haag

Prins Bernhard reikte in 1951 aan Pim Mulier een Zilveren Anjer uit. Een onderscheiding voor personen die veel voor de Nederlandse cultuur hebben betekend. Pim ontving de medaille voor zijn bijdragen aan het 'Nederlands sportleven'.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke en landelijk opererende stichting gericht op de bevordering van de sociaal-wetenschappelijke kennisontwikkeling en beleidseffectiviteit op het terrein van sport en samenleving.

Het instituut voert fundamenteel en praktijkgericht onderzoek uit, monitort de ontwikkelingen op het terrein van de sport en organiseert bijeenkomsten en congressen om het debat over de sport te stimuleren.

Naast dit factsheet heeft het Mulier Instituut een lesbrief over de geschiedenis van de Nederlandse sport en Pim Mulier samengesteld, bedoeld voor gebruik in het onderwijs aan 12-14 jarigen.

Voor meer informatie:

Fons Kemper

f.kemper@mulierinstituut.nl

Daniel Rewijk

d.rewijk@mulierinstituut.nl

Mulier Instituut
Postbus 85445
3508 AK Utrecht

T 030-7210220
info@mulierinstituut.nl
www.mulierinstituut.nl

Verder lezen

Adriani Engels, M.J. (1960). 100 jaar sport. Een historische documentatie over de sport en het sportleven gedurende een eeuw. Amsterdam: Strengtholt

Bresser, J.P. (1998). Een heer van stand met schaatskuiten. *Elsevier*, 54 (51), 65-74

Breuker, P. (2013). *Kaatsen, Cachier en Mulier*. Catalogus. Utrecht: Mulier Instituut

Folkert Ruijl, H. (1989). *Pim Mulier en de opkomst van de sport in Nederland*. Scriptie. Rotterdam: Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen, Erasmus Universiteit

Jungmann, B. (red.) (2011). *De Sportcanon. De sportgeschiedenis van Nederland*. Amsterdam: Thomas Rap

Koolhaas, M. (2014). *Pim Mulier en het schaatsen*. Catalogus. Utrecht: Mulier Instituut

Rewijk, D. (ter perse). *Captain van Jong Holland. Een biografie van Pim Mulier, 1865-1954*. Gorredijk: Bornmeer

Rewijk, D. (2012). *W.J.H. Mulier als (sport)chroniqueur*. Catalogus. Utrecht: Mulier Instituut

Zandbergen, G. (1996). *Pim Mulier, ijdel maar weergaloos*. Amsterdam: Thomas Rap

Internetbronnen

www.canonlo.nl

www.elfstedentocht.nl

www.historien.nl/pim-mulier

www.knvb.nl/wiezijnwij/historie

www.sportgeschiedenis.nl

www.pimmulier150.nl